

Nya former av icke demokratiska regimer

Abstract

The theme of this thesis is to investigate new forms of non-democratic regimes with the purpose to develop a new model. The phenomenon is investigated using a qualitative method that includes Bolivia, Nicaragua and Venezuela. Due to these countries' different backgrounds but similar outcome, they will strengthen the new model. The cases are analysed through a descriptive analysis that is disposed by how non-democratic regimes consolidate their power through legitimacy and control. The theory is based on three main areas of non-democratic regimes, which are: *the military regime*, *the one-party state* and *the personalist regime*. The new model could be named *democratic dictatorship*. The three regimes strive to legitimise themselves by recurrent democratic elections and with an extensive popular support. During the mandate periods the regimes exercise an institutional control, which would favour them in upcoming elections. The leaders see themselves as popularly chosen to conduct a political project and they therefore need to assure a reinforced and prolonged power. The regime is designed as an interplay between the military as supportive, the party as dominating and the president as a strong and unifying leader.

Keywords: Non-democratic regimes, Bolivia, Nicaragua, Venezuela, 21st Century Socialism

Words: 10 000

I föreliggande studie undersöks nya former av icke demokratiska regimer med syftet att utveckla en ny modell. Fenomenet studeras kvalitativt och inkluderar Bolivia, Nicaragua och Venezuela. Tillsammans ska dessa med sina bakomliggande skillnader men gemensamma utfall stärka den nya modellen. Fallen redogörs för genom en beskrivande analys disponerad via hur icke demokratiska regimer konsoliderar sin makt genom legitimitet och kontroll. Teorin tar avstamp i tre huvudområden för icke demokratiska regimer, vilka är *militärregim*, *enparti stat* samt *personalistisk regim* och avser ge influenser till den nya modellen. Den nya modellen kan benämnas med *demokratisk diktatur*. Regimerna strävar efter att legitimeras via återkommande demokratiska val och stort folkligt stöd. Under mandatperioderna utövar regimerna en institutionell kontroll vilket ska gynna dem i kommande val. Ledarna ser sig som utvalda av folket för att leda ett politiskt projekt och behöver därför försäkra sig om en stärkt och förlängd makt. Regimen utformas via ett samspel mellan kontrollområdena militär som stöttande, partiet som dominerande och presidenten som en stark och enande ledare.

Nyckelord: Icke demokratiska regimer, Bolivia, Nicaragua, Venezuela, 21st Century Socialism

Antal ord: 10 000

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
1.1 Problemformulering	5
1.2 Material	5
1.3 Metod	5
1.4 Teori	6
1.5 Historisk bakgrund	8
1.5.1 Bolivia	8
1.5.2 Nicaragua	9
1.5.3 Venezuela	9
2. Analys	10
2.1 21st Century Socialism	10
2.1.1 ALBA	11
2.2 Auktoritära regimers konsolidering	11
2.2.1 Legitimitet – Val	12
2.2.2 Legitimitet – Den ”rätta” demokratin	13
2.2.3 Legitimitet – Socialism	14
2.2.4 Legitimitet – Partiet och rörelsen	16
2.2.5 Legitimitet – Populism och karisma	17
2.2.6 Kontroll – Militären	18
2.2.7 Kontroll – Partiet och rörelsen	20
2.2.8 Kontroll – Konstitutionella förändringar	21
2.2.9 Kontroll – Media	22
3. Slutsats	24
Referenser	26

1. Introduktion

Icke demokratiska regimer har präglat större delen av världshistorien och utformats på alla möjliga sätt. Med Napoleon grundades den moderna icke demokratiska regimen genom att diktatorskapet förenades med en organisation, såsom militären. Han hycklade även till sig folkets stöd och upptog den franska och amerikanska revolutionernas grundprincip ”the will of the people” för att legitimera sin militärdiktatur (Brooker 2000:3-4). Under 1900-talet etablerades flera nya former. Med ryska revolutionen kom kommunistpartiet. Därefter växte personalistiska diktaturer fram genom fascistiska och nazistiska partiregimer i Italien och Tyskland. Andra exempel på kommunistiska partiregimer etablerades i östra Europa och i de asiatiska länderna Kina, Vietnam och Nordkorea. Enpartiregimer blev också påtagliga i Afrika i samband med att det västerländska kolonialväldet upphörde. I Latinamerika förblev militärregimerna de mest påtagliga och satte på 1960-talet stopp för den demokratiska utvecklingen (Brooker 2000:4).

I Portugal 1974 inleddes den tredje demokratiseringsvågen och spred sig kort därpå över Atlanten till Latinamerika. Militärregimerna som växt fram kort dessförinnan i länder som Ecuador, Peru, Bolivia och Argentina lämnade över till demokratiskt styre (Huntington 1991: 21-22). Den latinamerikanska demokratiseringsprocessen och demokratin har inte på något vis utvecklats eller konsoliderats under lugna former och under 1990-talet hade forskare svårt att säga ifall de Latinamerikanska länderna pekade på tillbakagång mot auktoritärt styre, eller mot en djupare konsolidering av den representativa demokratin (O'Donnell 1994:56). Trots att den demokratiska utvecklingen gått framåt har folkets missnöje ökat mot den nyliberalism som dominerat sedan 1980-talet. Folkets tro på ideologin var på många håll förbrukad och socialistiska rörelser och partier fick starkt fäste i länder som Venezuela, Bolivia, Nicaragua med flera (Colburn & Trejos 2010:11). Det folkliga stödet växte enormt och ledde ledarna till övertygande valsegrar i sina respektive länder.

Under de senaste åren har det globalt sett uttryckts en misstro mot Bolivia, Nicaragua och Venezuela och att de alltmer liknar auktoritära regimer (se Colburn & Trejos 2010; Forero, Juan 2012; Rogers, Tim 2013). En regim kan definieras som auktoritär när ”freedom is restricted in favour of obedience to authority” och ”this authority is itself exercised with few restrictions” och kan, terminologiskt, likställas med icke demokratisk regim (Brooker 2000:22). Ifall dessa stater alltmer tycks styras av auktoritära regimer, vad för typ av auktoritära regimer är de då? De påminner inte om de forna militärdiktaturer som varit påtagliga i Latinamerika. Inte heller liknar de enpartistater som växte fram i 1960-talets Afrika eller i Kuba och Kina. Slutligen är de inte heller några personalistiska diktatoriska regimer som utöver auktoritärt förtryck gentemot oppositionella i likhet med Somoza i

Nicaragua, Hitler i Tyskland eller fascistiska ledare som Mussolini eller Franco. Istället tycks dessa regimer ha inlett en ny väg och skapat en ny form av auktoritärt styre.

1.1 Problemformulering

Med anledning av att den politiska utvecklingen i länderna Bolivia, Nicaragua och Venezuela har väckt allt mer kritik mot att regimerna har antagit auktoritära former kommer denna studie att fokusera på vad för typ av auktoritär regim dessa stater har antagit och hur regimerna konsoliderar sin makt via legitimitet och kontroll. Denna studie ämnar därför besvara följande frågeställning:

- Hur konsoliderar Bolivias, Nicaraguas och Venezuelas regimer sin makt?
- Vilken typ av icke demokratisk regim har länderna Bolivia, Nicaragua och Venezuela antagit?

Eftersom den befintliga teorin och typologin för icke demokratiska regimer inte kan bistå med en modell som motsvarar regimerna i de utvalda länderna är syftet med denna studie att med influenser från den befintliga teorin utveckla en ny modell.

1.2 Material

Den teoretiska biten för denna studie är baserad på Paul Brookers bok *Non-Democratic Regimes* som inkluderar en omfattande summering av teorier kring ämnet som titeln åsyftar. Övrig litteratur som får stort utrymme är böckerna *Democracy and Revolution* av D.L. Raby och *Latin America's Turbulent Transitions* författad av Roger Burbach med flera. Dessa två har stort fokus på den nya form av socialism som är under framväxt i Latinamerika. Utöver dessa består materialet till stor del av andrahandsmaterial i form av vetenskapliga artiklar och nyhetsartiklar. Några få källor är förstahandskällor i form av statliga hemsidor. En central del för detta material är att de berör områden som har en stark tendens att uttala en politisk färg. Det är med andra ord påtagligt att delar av detta material tar en viss politisk ståndpunkt i debatten kring latinamerikansk politik och samhälle. Det är därför viktigt att ha detta i åtanke när materialet används.

1.3 Metod

Tillvägagångssättet för denna studie hamnar inom ramen för en kvalitativ fallstudie och har teoriutvecklande ambitioner. Bolivia, Nicaragua och Venezuela ska analyseras inom områdena för hur deras regimer skapar legitimitet och kontroll för att upprätthålla sina icke demokratiska regimer. Som tidigare nämnts passar inget av fallen in i de tre klassiska

modellerna av icke demokratiska regimer och tanken är att en ny modell ska formuleras. Denna nya modell ska utarbetas genom att göra en beskrivande analys av dessa tre fall, som begränsas av teoretisk anknytning (Teorell & Svensson 2007:98). Teorin som är relevant för studien beskriver olika former av icke demokratiska regimer inom tre klassiska typer som är *militärregim*, *enparti stat* samt *personalistisk regim* (Brooker 2000). Samtliga av dessa teorier kommer att användas som utgångspunkt och som influenser till att skapa en ny modell och är därför nödvändiga att vara bekant med. Utöver dessa används även, för analysens disposition, Brookers beskrivning av hur icke demokratiska regimers makt konsolideras, vilket görs via legitimitet och kontroll. Mer konkret kommer den beskrivande analysen av legitimitet begränsas inom: 1) val 2) den ”rätta” demokratin 3) socialism 4) partiet och rörelsen 5) populism och karisma, samt av kontroll: 1) militären 2) partiet och rörelsen 3) konstitutionella förändringar 4) media.

Valet av fall för denna studie grundas på att alla tre har tagit en likartad politisk riktning mot en ny form av socialism tillsammans med en uttalad anti-nyliberalistisk och anti-imperialistisk retorik. Att just Bolivia, Nicaragua och Venezuela har valts ut har sina förklaringar i att de trots många likheter också har stora skillnader vad gäller politisk bakgrund, befolkning och religion. Målet är alltså att inkludera tre fall som innehar klara skillnader, men som också har inlett en gemensam politisk utveckling för att skapa tyngd till den nya regimmodell som ska utvecklas (Teorell & Svensson 2007:154-155). Valet av dessa fall har också gjorts med full vetskap om att ett land som Ecuador hade kunnat inkluderas. Med anledning av tids- och utrymmesbrist anses tre fall vara tillräckligt (Teorell & Svensson 2007:235).

Ländernas politiska bakgrund skiljer sig genom att Venezuela länge ansågs vara en modell för demokratin i Latinamerika och har sedan 1950-talets slut skonats från militärdiktaturer (Raby 2006:132). Bolivia har däremot styrts av olika militärdiktaturer fram till början på 1980-talet och Nicaragua styrdes till 1979 av Somozadynastins diktatur och därefter av sandinisternas partidiktatur under stora delar av 1980-talet (Lindahl 2014a;Chasteen 2003:324-327). Trots att alla länder har en betydande andel ursprungsbefolkning så har Bolivia obestridligen den största och Morales var oerhört beroende av dem i sin väg till makten (Siotos 2013:52;IWGIA). Den tredje skillnaden är Nicaraguas betydligt närmare koppling till katolicismen där president Ortega och hans parti har en nära allians med den katolska kyrkan. Detta är synnerligen avvikande då katolska kyrkan och revolutionära socialister sällan stått väl med varandra (Perla & Cruz-Feliciano 2013:90;Raby 2006:18).

1.4 Teori

Först ut i denna typologi är partitypen, eller snarare enparti typen, som främst utarbetats av Huntington. Han definierade denna modell som ett politiskt system där endast ett parti existerar eller att övriga partier har så lite inflytande att de inte kan påverka den politiska utvecklingen (Brooker 2000:40). Vidare, Huntington delade enparti typen i tre underkategorier som han kallade 1) *the revolutionary one-party system*, 2) *the exclusionary*

one-party system 3) *the established one-party system* (Brooker 2000:40-41). Den första modellen åsyftar ett samhälle som är kluvet mellan två delar som exempelvis kan utgöras av antingen klass, religion eller ras, och där ett revolutionärt parti vill undanröja eller assimilera den underordnade gruppen och stärka den revolutionära rörelsen och dess styre. Till dessa räknade Huntington olika kommunistregimer och Nazi Tyskland (ibid). Den andra modellen är betydligt mildare än den första då en sådan enparti regim istället för att likvidera utövar förtryck och exkludering gentemot den underordnade gruppen och dess politiska aktivitet. Denna form fann Huntington i bland annat Sydafrika och södra USA (Brooker 2000:41). Den sista modellen är en regim som lämnat sitt revolutionära och ideologiska mål och nått en administrativ och byråkratisk form. En sådan regim befinner sig inte heller i ett kluvet samhälle, istället medlar partiet mellan teknokraters pluralistiska politik och flera involverade intressegrupper. Denna form av enparti regim fann Huntington i Jugoslavien (Brooker 2000:41-42).

Teoretiseringen av militärregimer utarbetades under tidigt 1960-tal av Samuel Finer. Inledningsvis distingerade han fem olika modeller där den första modellen *direct* innebär ett militärt styre i form av en militär junta eller militär regering som har militära officerare på både president och ministerposter. Den andra modellen *direct:quasicivilianised* skiljer sig från den första genom att regimen beklär sig med civila institutioner för att legitimera sitt militära styre. Detta kan utgöras i form av ett politiskt parti som stöttar militärregimen, men utgör huvudsakligen inte mer än en fasad. I den tredje modellen *dual* utvecklar militärregimen de politiska institutionerna ytterligare. Regimen använder då ett egenutvecklat parti som anförtrodd civil organisation och som motvikt till militärens inflytande. Regimens ledare kan, som ledare för både militären och partiet, bygga en maktbalans mellan de båda och på så vis konsolidera sin egen makt. I de två sista modellerna antar militärregimen en bakomliggande roll och låter staten styras av en civil regering. I modell fyra *indirect-limited* utövar militären enbart makt över den civila regeringen periodvis för att försäkra sig om vissa mål. I den femte modellen *indirect-complete* existerar den civila regeringen som en marionett för militären som är den egentliga maktbärande bakom kulisserna (Brooker 2000:45-46). Senare utvecklade Finer ytterligare en modell som han kallade *military-supportive* där en civil regering styr med militärens stöd men med egna initiativ och utan att vara en marionett av militären (Brooker 2000:46).

Teoretiseringen av den personalistiska regimtypen har i hög grad influerats av Webers termer *charismatic* och *patrimonial*. Charismatic karakteriseras av att inneha egenskaper, kvaliteter och makt som särskiljer denne från gemene man och denne höjs emellanåt till skyarna som en politisk eller ideologisk hjälte av den grupp som denne representerar. Glorifieringen av denna typ förstärks med hjälp av propaganda och där politiska motståndare tystas eller tvingas prisa ledaren. Patrimonial åsyftar en stark auktoritär personlig ledare som främst regerar över undersåtar än medborgare. Vad som begränsar men också legitimerar denna ledartyps makt fastställs av traditionen för hur ledare styrts tidigare. Denna tvetydighet bidrar till att vissa personalistiska ledare utvecklar sin maktposition till en alltmer extrem variant. Den extrema varianten kallade Weber *sultanism* och vidareutvecklades av Juan Linz (Brooker 2000:52-54). Sultanism har utformats till ett av de mest despotiska personalistiska styren med omfattande

personlig användning av allmän makt och institutioner. De närmaste positionerna runt omkring ledaren tillfaller familj och vänner. Tillika används militär och polisstyrkor för att sprida skräck hos icke regimlojala samtidigt som materiella vinster tilldelas de som visar lojalitet. Denna form fann Linz på Duvaliers Haiti samt i Centralamerika (Brooker 2000:55). Utöver dessa varianter formulerade Jackson och Rosberg ytterligare två. Den första *prophetic* åsyftar en ledare som har stark ideologisk ambition och försöker anpassa samhället efter ideologins eftersträvande mål. Som exempel pekade de ut afrikansk socialism. Den andra som de kallade *princely* skiljer sig avsevärt från prophetic i det avseendet att ledarens fokus inte ligger på ideologin utan på hur relationen mellan ledare och medborgare såg ut, manipulation, samt i alliansskapande med andra oligarker för att säkra sin maktposition (Brooker 2000:57).

Till det personalistiska området hör Guillermo O'Donnells modell *delegative democracy*. Demokratiformen tenderade att utvecklas i länder med stora socioekonomiska problem, orsakade av tidigare auktoritära regimer, och som därefter vacklat mellan ytterligare demokratisk konsolidering eller tillbakagång mot auktoritärt styre (1994:56). O'Donnell beskrev delegative democracy som ett högst individualistiskt styrelsesätt där ledaren omringas av en rörelse snarare än ett parti. I grunden är ledaren demokratiskt val och betonar vikten av att uppnå en majoritet i omröstningen. Därmed anser sig presidenten som utvald av folket att, tillsammans med sin rörelse, rädda, förbättra och hjälpa landets återförening. I denna styrelseform åsidosätts, till skillnad från en representativ demokrati, presidentens ansvarsskyldighet gentemot övriga institutioner så som parlament och domstolar då de framstår som hinder för presidentens och dennes åtaganden. Likaså ska opposition, media och andra grupper, trots att de tillåts kritisera, ignoreras (1994:60-61). Detta resulterar i en utbredd makt via dekret och en strävan efter att upphäva det konstitutionella hindret för omvalbarhet (1994:66-67).

1.5 Historisk bakgrund

1.5.1 Bolivia

Efter tio år av vänsterradikalt styre bredde militärdiktaturen ut sig under 1960- och 70-talet i Bolivia med kränkningar av yttrande- och organisationsfrihets som följd. Landet stabiliserades politiskt under 1980-talet och 1985 infördes nyliberala reformer varpå en omfattande liberalisering av landet tog fart. Liberaliseringen fick under 1990-talet bukt på inflationen samtidigt som arbetslösheten växte sig allt större (Lindahl 2014a; Siotos 2013:51). Missnöjet mot de nyliberala reformerna tog sig uttryck under 2000-talets första år då kraftiga och blodiga demonstrationer ägde rum i det som kom att kallas ”vattenkriget” och ”gaskriget”. Det senare var det som ledde till att två presidenter tvingades avgå och att Evo Morales och hans parti Movimiento al Socialismo (MAS) kom till makten 2005 med hjälp av ett stort och enat stöd av ursprungsbefolkningen (Siotos 2013:52). 2009 röstades landets nya konstitution igenom med drygt 60 % majoritet och innebar stärkta rättigheter för ursprungsbefolkning, ökad statlig kontroll över ekonomin och presidentens möjlighet till

direkt omval. I december 2009 valdes Morales om för en andra mandatperiod (Lindahl 2014a).

1.5.2 Nicaragua

I Nicaragua hade liberalismerna under 1800- och 1900-talet betydligt svårare att få fäste än hos sina centralamerikanska grannar (Chasteen 2003:176-177). Motståndet fortsatte under 1900-talet och en gerillagrupp ledd av Sandino drev en lång kamp i anti-imperialistisk anda mot den amerikanska marinkåren. Den amerikanska interventionen leddes av Somoza som lät mörda Sandino. Sedan 1930-talet styrde Somozadynastin en lång och förtryckande diktatur som sträckte sig till 1979. Frente Sandinista de Liberación Nacional (FSLN) hette den revolutionära gruppen som störtade Somoza. De inledde ett revolutionärt program och en partidiktatur med influenser och stöd från Kuba. USA befrämjade motattacker och valet 1990 fick den sandinistiska regimen på fall och president Ortega fick lämna ifrån sig makten (Chasteen 2003:324-327). Därefter tog liberaliseringen fart och företag som Ortegas regim hade förstatligt privatiserades på nytt. Arbetslöshet och ökade klyftor spred sig samtidigt som korruptionsskandaler uppdagades bland några av landets främsta politiker. 2006 återtog Ortega makten tack vare starkt stöd och nära ekonomiska förband med Venezuela och den katolska kyrkan (Lindahl 2014b). 2011 blev Ortega omvald ännu en gång med 62 % av rösterna samtidigt som FSLN fick hela 69 % i parlamentsvalet (Perla & Cruz-Feliciano 2013:91).

1.5.3 Venezuela

1947 hölls för första gången fria demokratiska val i Venezuela. Den valda socialdemokratiska regimen avsattes dock inom kort och ersattes av en USA stödd diktatur som regerade fram till 1958 då demokratin återinfördes (Chasteen 2003:281). 1958 bildades ”PuntoFijo-pakten” mellan landets två stora partier och banade vägen för demokrati, stabilitet och ekonomisk blomstring tack vare stora oljeinkomster. Venezuela var under 1970-talet ett av kontinentens rikaste och mest välmående länder. Men i med oljekrisen och politiska korruptionsskandaler blev 1980-talet en tid av oroligheter, åtstramningar och folkligt missnöje mot de växande samhällsklyftorna (Lindahl 2014c). Missnöjet eskalerade och 1989 inträffade ”El Caracazo” vilket var sammandrabbningar mellan demonstranter och statliga styrkor där hundratals demonstranter brutalt dödades. Ett par år senare genomfördes ett misslyckat kupp försök lett av Hugo Chávez. Som resultat fängslades Chávez men återkom två år senare som politisk ledare och vann presidentvalet 1998 med drygt 56 % av rösterna (Burbach m.fl. 2013:50,52). En ny konstitution röstades igenom 1999 och genom omfattande dekretbeslut förändrades landets politiska struktur samt landreformer och nationaliseringar genomfördes (Burbach m.fl. 2013:53). 2006 blev Chávez omvald och 2012 valdes han en tredje gång efter att ha ändrat i konstitutionen vilket därefter tillät obegränsad möjlighet till omvalbarhet (Burbach m.fl. 2013:65,67-68). I mars 2013 avled Chávez och kort därpå valdes Nicolas Maduro till landets president (Skynews).

2. Analys

2.1 21st Century Socialism

”We have to reinvent socialism” propagerade Hugo Chávez på en konferens i Brasilien 2005 (Harnecker 2010:26-27). Detta var startskottet för spridningen av den socialism som Chávez drog igång i med sin bolivarianska revolution. Visionen var att via en social revolution ersätta den rådande kapitalismen med en ”ny” socialism. Utvecklingen av den nya socialismen måste lära från de misstag kommunismen och socialismen gjorde under 1900-talet och inte skapa en ny statskapitalism som gjordes i Sovjet, menade Chávez. Senare samma år uttryckte Chávez för första gången offentligt ”we would have to ”invent twenty-first century socialism”” (Harnecker 2010:27). Därefter har denna socialism spridits och fått fäste i allt fler latinamerikanska länder och särskilt i Morales Bolivia, Correas Ecuador och Ortegas Nicaragua.

Vad karaktäriserar då *21st Century Socialism*? Bakgrunden till dess framväxt ligger till stor del i den nyliberalism, introducerat av USA och IMF, som breddade ut sig i Latinamerika under främst 1980- och 90-talet. Förespråkare utlovade tillväxt och ekonomisk stabilitet, men tillväxten var genomsnittligt lägre i Latinamerika mellan 1980 och 1999 än mellan 1960 och 1979. Istället ökade samhällsklyftorna och fattigdomen på kontinenten (Burbach m.fl 2013:17-18). Folkets tillit till de nationella politikerna sjönk i med att det blev allt vanligare att politiker gick till val med att utlova att sätta stopp för neoliberalismens spridning men bytte raskt ståndpunkt då de blivit valda (ibid). Den socialism som växer i Latinamerika har påtagliga influenser från marxismen, men utan att det för den delen uppnår något marxistiskt idealsamhälle (Raby 2006:66). Dessutom är traditioner och värderingar från Latinamerikas länder, ursprungsbefolkning och andra sociala rörelser närvarande. Exempelvis är den bolivarianska revolutionen uppkallad efter en av de sydamerikanska ländernas befriare Simón Bolívar (Foster 2010:4).

Den kanske viktigaste kärnan inom 21st Century Socialism i Latinamerika är den öppna anti nyliberalistiska och anti imperialistiska ställningstagandet. Genom en revolutionär demokrati ska involverade stater reformera den rådande nyliberalismen till socialism (Muhr 2013:277). Staten ska vara en stark central aktör, men undvika statskapitalism. Dessutom ska staten utgöra en stark ekonomisk bas och ha en viktig roll på den ekonomiska marknaden. Därmed ska staten kunna stå för och införa omfattande sociala program och utvecklad välfärd i form av utbildning, fattigdomsbekämpning och sjukvård (Perla & Cruz-Feliciano 2013:101). Ytterligare attribut är vikten av folkets aktivitet och delaktighet. Ledaren ska utgöra den sanna rösten av folket och det är via folket som revolutionen mot en ny form av socialism sker och

därför är massmobiliseringen primär (Raby 2006:65). För att upprätthålla den folkliga mobiliseringen genomförs en radikal demokratisering med ökad decentralisering och skiften från representativ demokrati till mer direktdemokrati (Harnecker 2010:39; Burbach m.fl 2013:7-8). Därmed är också tanken att det folkliga stödet för ledaren ska upprätthållas, vilket utgör en central beståndsdel (Raby 2006:65). Med detta massiva folkliga stöd förlorar partiet betydelse i förhållande till rörelsen. Den folkliga enheten, dynamiken och samhörigheten i rörelsen är av större vikt än ett särskilt parti. Det är även rörelsen som för fram nya ledare efterhand (Raby 2006:4,153). Ytterligare en karaktärisering av denna utveckling är behovet av en revolutionär armé som är villig att stödja den nya strukturen. Det blir därmed viktigt med en nära relation mellan folket och militären (Raby 2006:65). ”This is a peaceful revolution, but an armed one”, konstaterade Chávez om arméns roll (Raby 2006:195).

2.1.1 ALBA

2004 grundade Venezuela och Kuba ALBA – Alianza Bolivariana de los Pueblos de Nuestra América, som inledningsvis skapades som en solidaritetsbaserad handelsallians och för att ta ett allt tydligare avstånd från den USA dominerade Free Trade Area of the Americas (FTAA). Tanken var att uppmuntra ”fair trade” snarare än ”free trade”. Ett klassiskt handelsscenario var då Venezuela bytte olja mot en enorm mängd läkare från Kuba (Foster 2010:8). Alliansen har därefter utvecklats för att inte bara omfatta handelsutbyten utan även förmedla ekonomiskt stöd samt dela politiska värderingar och har därför blivit en viktig beståndsdel i spridningen och etableringen av 21st Century Socialism (Burbach m.fl 2013:3,56; Perla & Cruz-Feliciano 2013:95). ALBA har sedan sin tillkomst expanderat och inkluderar numera, utöver Venezuela och Cuba även Bolivia, Nicaragua, Honduras, Ecuador samt ett antal länder i den karibiska övärlden (Harnecker 2010:9-10).

2.2 Auktoritära regimers konsolidering

I boken om icke demokratiska regimer diskuterar författaren Paul Brooker hur auktoritära regimer konsoliderar sin makt. Huvudsakligen sker konsolideringen genom att uppnå legitimitet och att skapa kontroll. För att uppnå legitimitet behöver regimen nödvändig acceptans från samhället och lydnad av dess medborgare. Den senare är på många sätt mer komplicerad att uppnå, varpå kontroll blir en viktig mekanism i regimens maktkonsolidering. Med kontroll ämnar regimen att på ett effektivt sätt implementera den politik och styrelsesätt som regimen eftersträvar. Detta kan genomföras på legitima vis men även som repressiva och tvångsrelaterade (2000:100-101).

Det första området, som Brooker diskuterar inom legitimitet, behandlar laglig rätt att regera, vilket oftast uppnås via demokratiska val. Dessa kan uppträda som regelrätta men inte sällan utgör demokratiska val endast en fasad för att skapa legitimitet (2000:103-104). Det andra området är att man utlovar demokrati eller förändringar av demokratin till vad regimen bedömer vara den ”rätta” formen av demokrati (2000:104,106). Ett tredje område är att skapa

legitimitet genom ideologi vilket innebär att en regim vinner legitimitet genom att uppnå ideologins mål och innehåll. Detta är vanligast förekommande bland enparti stater där ett parti ofta har hängivit sig till en ideologi och som dess försvarare (2000:108-109). Det fjärde området behandlar användandet av partiet. Många gånger har militärregimer och enparti regimer uppträtt liknande genom att bara tillåta ett legitimt parti, det egna. På så sätt har militärregimer framstått något civilare. Men de kan också ha tillåtit flerpartisystem som är riggade så att de definitivt inte förlorar (2000:102,106-107). Det sista området utformas som en kombination av populism och karismatisk ledare.

De aktuella områdena som en icke demokratisk regim kan använda sig av för att skapa kontroll över samhället är först och främst genom att införa en säkerhetsorganisation. Detta kan ta sig uttryck genom en hemlig polis men vad som lämpar denna studie bättre är att tala om militären, regimens kontroll över militären och hur militären används (2000:112,119). Det andra området är partiets funktion. Ett parti har ofta subtila och mindre fysiska metoder för att kontrollera människor, genom exempelvis indoktrinering och utpressning. Dessutom har det nära anknytning till massmobilisering. I detta område innefattas inte bara partiet utan också rörelsen och dess kontrollförmåga (2000:114,124). Det tredje området är främst hur kontroll utförs via konstitutionella förändringar och via institutionell kontroll. Det avslutande området är media.

2.2.1 Legitimitet – Val

Morales, Ortega och Chávez har samtliga kommit till makten via demokratiska val och har därmed uppnått en stark legitimitet för sin regim. Det kontroversiella är ifall de behållit sin makt på ett legitimt sätt. Morales valdes för första gången till president 2005 och fick 54 % av rösterna (Schillin-Vacaflor 2011:7). Initierat av oppositionspartier och USAs ambassad hölls 2008 en förtroendeomröstning som Morales vann med 63.5 % (Romero 2008). Året därpå röstades den nya konstitutionen igenom och strax därefter blev Morales omvald. Båda med drygt 60 % stöd (Burbach m.fl 2013:87,90-92).

Chávez vann sitt första val 1998 med cirka 56 % av rösterna. Året därpå röstades den nya konstitutionen igenom med 71 % och året efter hölls nya val med Chávez som segrare och nästan 60 % (Raby 2006:158,163). Precis som i Morales fall spelade oppositionen sina politiska kort och krävde förtroendeomröstning 2004 och på nytt vann Chávez (Raby 2006:174). 2006 blev Chávez omvald med 61 % och 2012 valdes han en tredje gång med knappt 55 % av rösterna (Martínez 2006;García & Lozano 2012). Om än inte felfritt så har dessa val, i både Morales och Chávez, godkänts av internationella observatörer och det kontroversiella ligger troligen inte i själva valprocessen utan i att systemet tenderar favorisera den sittande presidenten (Raby 2006:43,174;De la Torre 2013:28).

I Nicaragua har det dock sett annorlunda ut. Ortega återvände till makten 2006 med 38 % stöd tack vare en politisk överenskommelse med oppositionen varpå gränsen för att bli vald hade sänkts till 35 % (McConnell 2007:83). 2011 vann Ortega en jordskredsseger på nästan 63 %

men även kritiken mot detta resultat var stor (Puig 2013:279). Valen har kritiserats, både för hur de genomförts och för att observatörer har uteslutits. En del forskare menar dessutom att inga val, på varken nationell eller regional nivå, sedan 2008 har gått juste till (Puig 2013:275,278-279;Anderson & Dodd 2009:154).

2.2.2 Legitimitet – Den ”rätta” demokratin

En av de viktigaste kärnorna i 21st Century Socialism har varit att ersätta delar av den representativa demokratin eftersom tilltron till den liberala modellen och dess politiker sjunkit. Författaren till *Democracy and Revolution* skriver att institutioner som partier, media, civil samhället och domstolsväsende kontrollerades av en elit som inte brydde sig om nationell och samhällelig utveckling. Därför behövdes en ny modell som berättigade den undantryckta majoritetens politiska deltagande och modellen blev därför ”more democratic but less liberal” (Raby 2006:50-51). Vad dessa länder försöker införa är en djupare deltagardemokrati och fler mekanismer av direkt demokrati. För att införa detta har en vidare decentralisering och även autonoma rättigheter införts och därmed har man ämnat uppnå en livligare lokal demokrati.

I samband med Bolivias nya konstitution infördes en mängd rättigheter för landets ursprungsbefolkning. Bolivia förklarades som en mångnationell stat och kommunitär demokrati där ursprungsbefolkning fick möjlighet att skapa nationer med autonomi garanterade av den enade staten Bolivia (Rodríguez 2012:215). Deltagandet och inkluderingen i lokalt beslutsfattande har utökats liksom möjligheterna till medlemskap och direkt val till nyinstallerade lokala val-, konstitutions- och domstolsinstitutioner som ska främja Bolivias interkulturella demokrati. Majoriteten av dessa förändringar och nya rättigheter institutionaliserades i den nya konstitutionen (Rodríguez 2012:219-221). Förutom att mekanismer av direkt demokrati och ursprungsbefolkningens representation på kommunal nivå har ökat så har samma utveckling skett på nationell nivå (Burbach m.fl 2013:86). Direkt demokrati genom folkomröstningar på nationell nivå har blivit allt vanligare och direkt val har dessutom införts för val till, exempelvis, högsta domstolen (Ugla 2010:208).

Anderson och Dodd skriver i sin artikel om Nicaraguas livliga och välfungerande kommunala demokrati. Sandinisterna genomförde redan under slutet av 1980-talet decentraliseringsreformer som har upprätthållits och utvecklats trots maktskiftet mellan motsatta politiska läger. Enligt författarna har den nicaraguanska befolkning större tilltro till politiken och den fungerande demokratin på lokal nivå än på nationell (2009:159-160). Ortega har sedan sin återkomst institutionaliserat vad som kallas Citizens Power Councils (CPC) med syfte att stärka direktdemokratin samt kontakten mellan nationell, regional och lokal nivå. Detta ska främja politiskt deltagande på alla nivåer samt underlätta kommunikation och påverkningsmöjligheter för folket till högre instanser (Bay 2010:2-3;Rogers 2013).

Chávez har sedan sin uppgång till makten understrukit demokratin som huvudrollsinnehavare och att ett aktivt deltagande och beslutsfattande ska utformas av folket. Redan i konstitutionen från 1999 infördes detta och "popular participation" nämns inte mindre än vid 350 tillfällen (Raby 2006:186-187). Främst är det på lokal och regional nivå som Chávez främjat direkt demokrati och aktiverat människor i politiskt beslutsfattande. Inledningsvis skapades så kallade *Bolivarian Circles* som ämnade diskutera den bolivarianska revolutionen och det venezuelanska samhällets utveckling. Mobiliseringen av dessa hjälpte bland annat Chávez då han utsattes för en motkupp 2002. Senare infördes ännu en modell kallad *Urban Land Committees* som avsåg att ena jordägare till gemensamt arbete och beslutsfattande för gemensamt utvecklingssyfte. Därefter skapades motsvarande lokala kommittéer med ansvar för vattendistribution på lokal nivå (Raby 2006:188-189). Chávez lanserade senare *Communal Councils* som byggde vidare på att ena tidigare skapade kommittéer. 2009 skapades ytterligare en instans i denna utveckling *Communes* i syfte att binda samman flera formationer av samhället för att lösa problem av större skala. Denna organisationsutveckling har ökat folkets inflytande och kunskap om politiskt deltagande på lokal nivå och via instanserna är syftet att kommunikationen ska spridas uppåt liksom neråt (Burbach m.fl 2013:72-73).

2.2.3 Legitimitet – Socialism

När det kommer till legitimitetsskapande via ideologi går väldigt mycket i linje med hur 21st Century Socialism karaktäriserades tidigare (se, 2.1). Regimerna tar klart avstånd från nyliberalismen och den imperialism som USA symboliserar. Symboliskt för detta var under Ortegas installation som president 2007 då Chávez och Morales stod vid hans sida. Chávez lämnade över en kopia av legenden Simón Bolívars svärd och Morales utropade "Death to US imperialism!" (Tatar 2009:158). Allt fler latinamerikanska länder har satt ner foten gentemot USA genom att skapa nya handelspartner, exempelvis Kina, och inträde i nya allianser för att stärka det regionala utbytet såsom ALBA (Burbach m.fl 2013:3). Det mesta som nyliberalismen står för och den prägel som USA satt på det latinamerikanska samhället försöker dessa tre ledare avkolonisera genom en social revolution och mot en ny form av socialism. Latinamerikaforskaren D.L. Raby anmärker att denna utveckling sker i en region där liberala regimer har styrt i flera decennier men varit oförmögna att skapa ett alternativ för den fattiga majoriteten (2006:186). Istället har Latinamerika utvecklats till en av de mest ojämlika regionerna i världen (Watts 2012).

I linje med 21st Century Socialism har samtliga länder förstärkt statens roll på den ekonomiska marknaden, men det har skett i varierande omfattning. Nicaragua är det land som genomfört den minst stränga nationaliseringen. Enligt USA-baserade källor har Ortega tillåtit en relativt konkurrensutsatt marknad men med vissa undantag. Ortega kritiserade 1990-talets privatisering av vissa delar inom ekonomin. Därför återtog han områden såsom energi och telekommunikation (USState;El Envío). Anderson och Dodd poängterar på liknande sätt att Ortega har försökt skapa en mixad ekonomi för att behålla den positiva ekonomiska utveckling som hans liberala företrädare skapat men samtidigt tillfredsställa det befintliga kravet på statligt sponsrade sociala program (2009:157-158). Istället för att genomföra

omfattande nationaliseringar tycks Ortega istället ha bevarat delar av det som nyliberalismen skapat men försökt sätta stopp för dess vidare utveckling. Utan tvekan har Ortega genomfört nationaliseringar och ökat statens roll i ekonomin också. Detta har gjorts via *ALBANISA* som ägs av både Nicaraguas och Venezuelas statliga oljeföretag *Petronic* respektive *Venezuelan Petroleum Company*. Därigenom har Nicaragua fått både fördelaktiga priser på olja och ekonomiskt bidrag. Med lite insyn har bidragen nått Nicaraguas statskassa och sedan använts av underformationer till *ALBANISA* för att köpa upp företag och stärka statens roll på den inhemska marknaden (Ibpus 2007:50-51). Ortega har infört omfattande sociala program för att förbättra levnadsstandarden för Nicaraguas fattigaste. Gratis sjukvård och fri skolgång i grundskolan har införts. Program genomfördes för att bekämpa analfabetism och fattigdom samt omfattande förbättringar av bostäder och infrastruktur (Muhr 2013:283). Resultat har uppnåtts på dessa plan i form av att landet förklarades fritt från analfabetism 2009 och fattigdomen har sjunkit med cirka 5 % mellan 2006 och 2011 (Perla & Cruz-Feliciano 2013:88).

Morales har i sin tur varit aningen mer radikal i sin nationalisering. Vattenkriget och gaskriget var tydliga tecken på hur viktig nationaliseringen var för Morales. Mindre än fyra månader efter sitt tillträde genomförde Morales ett nationaliseringsdekret och förstatligade all gasutvinning. Därefter följde ett visst förstatligande av olika industrier inom gruvsektorn, energi och telekommunikation (Burbach m.fl 2013:84-85). Även om den inte var total skaffade sig Morales kontroll genom att tillåta internationella företag vara verksamma med en beskattning upptill 80 %. Om företagen misskötte de givna överenskommelserna kunde de hotas med nationalisering (ibid). Inkomsterna, som nationaliseringen gav, omfördelades i olika sociala program för förbättrad och bredare tillgång till utbildning, sjukvård med särskild fokus på minskad barnadödlighet och ett ökat pensionsstöd (Kennemore & Weeks 2011:272). Resurser fördelades även till utvecklad infrastruktur samt utbrett energi- och telefonnät. Ytterligare en viktig reform för Morales och hans anhängare var en ny jordreform som innebar att knappt en tredjedel av Bolivias landyta allokerades till landsbygdsbefolkningen fram till 2010. Dessutom sponsrade staten program som tillgodosåg bönder med subventionerad utrustning samt lån. Genom breda sociala program sjönk fattighetsnivån i landet med cirka 10 % och extrem fattigdom med 13 % till 2010 (Burbach m.fl 2013:85-86).

Strax efter att Venezuelas nya konstitution röstats igenom 1999 bad Chávez parlamentet om tillåtelse att styra under dekret varpå Chávez omgående förstatligade oljeutvinningen. Nationaliseringen fortsatte och kom att omfatta fler områden såsom elektricitet, telekommunikation och television (Burbach m.fl 2013:53-54,65). Under 2008 genomfördes en ny våg av nationaliseringar då fabrik- och jordbruksproduktion förstatligades. Nationaliseringarna återkom och globala storindustrier lades i den Venezuelanska statens ägor, liksom delar av banksektorn. Chávez var inte heller försiktig med hot om nationalisering ifall företagen inte skötte sig (Burbach m.fl 2013:67-69). Med kontroll över oljesektorn kunde sociala program lanseras för att hjälpa Venezuelas fattiga. Implementeringen av *Plan Bolívar 2000* medförde att infrastruktur, bostäder och skolor byggdes upp. Fler sociala program infördes allteftersom. Med utbildnings- och sjukvårdsstöd från Kuba kunde sjukvården förbättras och analfabetism bekämpas (Raby 2006:172-173; (Burbach m.fl 2013:60). Bara

mellan 2003 och 2006 minskade fattigdomen med nästan 25 % och den extrema fattigdomen med 16 % (Burbach m.fl 2013:59).

2.2.4 Legitimitet – Partiet och rörelsen

Innebörden av partiet i relation till den politiska rörelsen har i dessa länder fått en särskild utveckling. Partierna i dessa länder började som rörelser på lokal nivå och har sedan mobiliserats, vuxit och slagit sig in i politiken och har tillslut också skapat ett parti. Grundtanken är att det inte finns något behov för ett parti som står för ideologin eller politiken. Istället symboliseras och drivs politiken av rörelsen och det är också från rörelsen som nya ledare kommer fram (Raby 2006:4). O'Donnell beskriver på liknande sätt i sin modell av delegative democracy att en ledare av denna typ behöver en politisk rörelse (1994:60). Via den politiska rörelsen förblir folket en aktiv politisk aktör med stor kraft och inflytande i politiken och underbygger därigenom makten hos ledaren (Raby 2006:11). Behovet av ett parti blir uppenbart i förhållande till de formella politiska strukturerna, men skapas inte på bekostnad av rörelsen som kvarstår. Partiet framstår istället som ett politiskt instrument för rörelsen (De la Torre 2013:39)

När dessa tre ledare kom till makten såg den politiska partisituationen snarlik ut hos samtliga tre länder. Partisystemet och de liberala partierna som styrts under en längre tid befann sig i ovisshet och med svaga mobiliseringsmöjligheter. Främst i Bolivias och Venezuelas fall framstod därför Morales och Chávez samt deras rörelser som en enorm kraft och övriga partier kollapsade. Därmed framstod dessa ledare och respektive parti som de mest legitima för många väljare (Burbach m.fl 2013:44). I Nicaragua var på samma sätt de liberala krafterna splittrade, men så var också sandinisterna som delats upp mellan Ortega anhängare och andra. Ortega lyckades dock med sin historiska symbolism visa den starkaste mobiliseringen och framstod tillsammans med sitt parti FSLN som det mest legitima valet (Anderson & Dodd 2009:156).

Bolivia och Venezuela påminner mycket om varandra inom detta område. Men det finns vissa bakgrundsskillnader mellan Bolivia och Venezuela. Vid Chávez uppkomst var olika rörelser svaga och hade inte mobiliseringskraft. Detta kom istället i med Chávez. Han skapade rörelsen Movimiento Bolivariano Revolucionario-200 (MBR-200) inom militären under 1980-talet men det var först i samband med El Caracazo 1989 som Chávez lyckades samla civila i form av fattiga, arbetslösa och samhällsexkluderade (Raby 2006:147;De la Torre 2013:40). I Bolivia var sociala och politiska rörelser redan på frammarsch i samband med att Morales samlade sin rörelse MAS. Det innebär att rörelser redan fanns och vad Morales behövde göra var att ena allt fler för att bygga upp MAS till en stark politisk rörelse att räkna med (De la Torre 2013:40). Regimerna har skapat nära allianser till sociala rörelser, och inte sällan har regimerna inkluderat och rådfrågat rörelserna vid utformningen av lagar. Den egna rörelsen har därför kunnat spridas bland andra partier och inkluderat andra sociala rörelser varpå stödet för ledaren och dennes rörelse ökat (Raby 2006:157;Burbach m.fl 2013:87;De la Torre 2013:35). Främst är det via rörelsen som både Morales och Chávez har skapat sin

legitimitet eftersom det är rörelsens röst de båda utger sig för att uttala. Partiet däremot har fungerat som instrument i den formella politiska sfären. Partiet har kunnat vara legitimitetsskapande så länge det politiska läget varit lugnt. När oppositionen varit motstridig eller att folket protesterat har partiet vänt sig till rörelsen för att mobilisera folket och därmed överrösta oppositionen och legitimera sin politik (Kennemore & Weeks 2011:270). På så sätt vill de visa att det är den direkta rösten av rörelsen och folket som bestämmer och att det är rörelsen som främst legitimerar ledarens makt och inte partiet (Raby 2006:187-188).

I Nicaragua ser detta förhållande annorlunda ut. Litteraturen diskuterar inte Ortega och dennes politik relaterat till någon rörelse utan det kretsar i större utsträckning kring partiet FSLN. FSLN har till skillnad från de Morales och Chávés rörelser en lång historia och började som gerillagrupp under 1960-talet och fortsatte under 1980-talet som landets regerande parti under Ortegas ledning. Enandet och mobiliseringen i en rörelse som varit framgångsrikt i de andra två fallen har inte lyckats på samma sätt i Nicaragua. Revolutionen genomfördes inte bara av FSLN utan av flera samarbetande rörelser som FSLN i efterhand försökt hålla enade men som man sedan 1990 inte lyckades med. Splittringen har också varit påtagbar inom sandinisterna vilket fortsatt till så sent som valet 2006. Ortega och FSLN har genom åren ständigt arbetat i flera skepnader i form av gerillagrupp, regeringsparti, oppositionsparti och regeringsparti igen och därmed tvingats anpassa sig till omgivningen i större utsträckningen än vad Morales och Chávez behövt i med sitt enorma stöd (Tater 2009:160-161). Med Ortegas och partiets återkomst i valet 2006, efter år av liberalt styre där klyftor och fattigdom ökat, legitimerades partiet som en återkomst av revolutionen 1979 och associeras ännu med revolutionen. Sedan återkomsten har partiet haft stora framgångar i både de kommunala valen, 134 av 153 kommuner i valet 2012, och i det nationella, 62 av 90 platser i parlamentet (Puig 2013: 279,281). Ortega som håller ett fast grepp om partiet legitimerar därmed till stor del sin ledarroll i partiet, eftersom han, enligt många, saknar samma karismatiska personlighet som Morales och Chávez (Puig 2013:283).

2.2.5 Legitimitet – Populism och karisma

Precis som med partiets roll så följer kategorin om karismatiska ledare samma mönster. Salvador Martí Puig menar att Ortega saknar den karismatiska ledartypen som både Morales och Chávez har. Ortega har historiskt sett varit aktiv länge i Nicaraguas politiska utveckling och är en viktig politisk symbol men är inte framträdande och synlig på samma sätt som sina två motsvariga i Bolivia och Venezuela. Snarare än att vara karismatisk associeras han med partiet FSLN och revolutionen 1979, menar Puig (2013:283).

Morales och Chávez har i allt större utsträckning utmärkt sig som de retoriskt starka antikrafterna till nyliberalismen, kapitalismen och USA. De båda lyckades mobilisera enorma folkmassor som stöd för sin politik, bolivarianska revolution och nya socialism som skulle inkludera alla de som tidigare exkluderats inte bara under auktoritära regimer utan även under de liberala representativa demokratierna (Cameron m.fl 2012:2). De samhällsförändringar dessa två lyckats göra med hjälp av folkets kraft får dem att närmast påminna om det som

Weber beskrev som politiska och ideologiska hjältar som glorifieras med särskilda egenskaper (Brooker 2000:52). Karisman stärks ofta upp med extra propaganda vilket Chávez gjort via tv-kanaler som *Aló Presidente* för att kommunicera med folket (Raby 2006:183). När det politiska partiet saknar styrkan för mobilisering krävs istället karismatisk utstrålning från ledaren som med retorik och symbolik samlar folket. Vikten av detta är påtagligt hos Chávez efterträdare Nicolás Maduro. Maduro försöker med samma retorik som Chávez men han saknar lugnet och sin företrädares ”man-of-the-people charisma” och försöker upprätthålla Chávez symbolik med att uttrycka sig i stil med att Chávez är allt och att allt är Chávez (Wallis & Ellsworth 2012). Maduros valresultat, med endast omkring 1.5 % segerskillnad, antyder på dennes svårighet att upprätthålla samma betydelse som Chávez (skynews).

Det är inte bara personlig karisma som utmärks utan det finns klara inslag av populism hos samtliga tre ledare. Populism ska här förstås som ”a political strategy used by charismatic leaders to get to power and to govern” (De la Torre 2013:29). Inkluderingen av ”charismatic” i denna definition bör ses som en parentes i Ortegas fall, eftersom han inte uppnår samma nivå av karisma som de andra två. Exempelen på populistiska inslag är många varpå endast ett mindre utdrag görs. Ortega införde ett system som benämndes Citizens Power Councils (CPC) för att stärka den deltagande demokratin och smidigare sammankoppla lokal nivå med nationell. Systemet har däremot främst använts som en morot och piska mekanism där FSLN belönade regimtrogna samtidigt som andra mutats eller exkluderades och har i stor utsträckning varit ett politiskt verktyg för regimen (Bay 2010:2-3,27,32).

Kort före förtroendeomröstningen 2004 genomförde Chávez en kampanj där identitetskort utdelades till de som saknade varpå de kunde delta i valet. Detta innebar en ökning på tre miljoner röstberättigade (Raby 2006:175). Liknande populism drev Morales som genomförde en vallag som tilldelade bolivianer boendes i utlandet rätten att rösta (Uggla 2010:198). Dessa åtgärder ökade bägges stöd. De omfattande sociala program, jordreformer och autonomirättigheter som de tre regimer genomfört för fattiga, arbetslösa, bönder och ursprungsbefolkning är även de av populistisk karaktär om den givna definitionen ska följas. Samtliga dessa sätt var lättvunna röster för dessa regimer i kampen om att vinna regeringsmakten.

2.2.6 Kontroll – Militären

Ortega har med sitt revolutionära förflutna ständigt haft nära koppling till militären. Hans politiska ursprung är från den gerillagrupp som störtade diktatorn Somoza 1979. Ortegas bror Humberto Ortega, med stor delaktighet i revolutionen, blev sedan försvarsminister under president Ortega och förblev högste ledare för armén under Ortegas efterträdare Violeta Chamorro fram till 1995 (Wilkinson 1994). Ortega har sedan sin återkomst som president 2006 kopplat ett allt tydligare grepp över armén och utökat arméns befogenheter i det politiska och civila samhället. I samband med en gränsvist med Costa Rica 2010 såg Ortega snabbt till att driva igenom ett par lagar i nationellt säkerhetssyfte. De nya lagarna gav Ortega och armén ökad social kontroll och ökade möjligheter att utropa undantagstillstånd (Rogers

2010). I samband med de konstitutionsförändringar som röstades igenom i Nicaragua i början av 2014 har denna kontroll ökat alltmer. De nya konstitutionsreformerna ger presidenten möjlighet att tillsätta generaler på regeringsposter. Militären tar dessutom över ansvaret av telekommunikationen samt övertar uppgifter som polisen tidigare haft, exempelvis att kontrollera demonstrationer (El Envío). Detta ger med andra ord militären möjlighet att påverka lagar och utöva större social kontroll. Relationen till Ortega och FSLN har också förblivit stark då militären stannat kvar under sandinistiskt ledarskap (Noriega 2014).

Chávez har precis som Ortega lång historisk koppling till militären och det var inom armén som Chávez, tillsammans med ett par andra kaptener, bildade MBR-200 (Raby 2006:147). Stödet inom armén växte sig allt större under 1990-talet och var en stor anledning till att Chávez blev vald 1998. Historiskt har den venezuelanska armén och folket haft nära relationer, dessutom var denna civila politiska seger en bekräftelse av Chávez militära kupp 1992. En civil-militär allians hade alltså legitimt vunnit valet och utsett Chávez till ledare (Raby 2006:137,156-158). Denna allians var därefter viktig att upprätthålla varpå Chávez förlitade sig i stor omfattning på militärt deltagande i de sociala program som lanserades. Militären deltog i uppbyggnad av bostäder, skolor och infrastruktur samt bidrog till utbildning och utdelning av mat till fattiga. Genom att ha militären nära folket kunde förtroende och starka band upprätthållas och armén kunde framställas som human och som en del av folket. Detta blev en viktig del i Chávezs försök att skapa en armé som stödde hans sociala revolution (Raby 2006:168;De la Torre 2013:31). I samband med en motkupp som avsatte presidenten 2002 visade den civil-militära alliansen just denna lojalitet och betydelse för Chávez och såg till att hans frånvaro inte blev längre än 48 timmar. Likaså har armén kunnat användas i de nationaliseringsvägar som Chávez utfört för förstatligandet av exempelvis oljesektorn (Raby 2006:169,172).

Morales relation till armén har en helt annan bakgrund än de andras. USA har sedan länge haft en stor influens på den bolivianska krigsmakten och gett sitt stöd till den bolivianska armén för att upprätthålla sina enheter som länge bedrev ett krig mot droger och kokabladsodling. Med andra ord har Morales i sin väg till makten istället för att ha nära relationer till armén snarare tvingats strida mot dem. Sedan sitt tillträde som president har Morales tidigt försökt göra omkonstruktioner inom armén för att göra den regimvänlig och villig att stödja hans socialistiska projekt. Ålderstigna generaler med olika anknytning till USA och deras föregående militära operationer i landet tvingades i pension och unga befordrades (Fuentes 2011). Morales har också sett till att tidigare ledare inom armén har straffats för de människorättsbrott som utfördes i samband med gaskriget 2003 (Foxnews). På samma sätt som Chávez har Morales använt armén för de sociala program som lanserats, det vill säga militärer har hjälpt till att utbilda tekniker, utrota analfabetism och bygga upp infrastruktur. Dessutom har man för första gången i landets historia öppnat upp för ursprungsbefolkning och kvinnor att söka sig till armén. Detta är åtgärder för att skapa en trogen armé som stöttar den socialistiska regimen och har nära anknytning till folket. Vad Bolivia dessutom gjort är att etablera militärskolor för utbildning av militärer inom ALBA-samarbetet (Fuentes 2011).

2.2.7 Kontroll – Partiet och rörelsen

Anderson och Dodd menar i sin artikel att Nicaraguas lokala demokrati är livfullt och fungerar på ett aktivt sätt. Däremot påpekar de samtidigt att systemet CPC (Citizens Power Councils) riskerar att sätta denna demokrati på spel och inte alls har det syfte av förbättrad demokrati som regeringens ambitioner antytt (2009:158). CPC skapades inom flera instanser av samhället så att vertikal kommunikation skulle förenklas mellan lokal och nationell nivå. Systemet skulle användas för att implementera sociala program år folket och rapportera uppåt till Ortega (Bay 2010:2). Istället menar exempelvis Bay och Puig att CPC snarare har fungerat som ett politiskt instrument för att FSLN ska ha möjlighet att stärka partiet och därmed Ortegas makt. Samtliga borgmästare som tillhörde FSLN, vilket 2008 var 105 av 153 möjliga, skrev under att lyda CPC varpå CPC främst fungerade i dessa kommuner men har samtidigt underkastats sig order uppifrån (Bay 2010:12-13). Genom populistiska sociala program har FSLN trogna stöttats med resurser och fördelar medan oppositionella mutats varpå FSLN ökat sitt lokala stöd (Bay 2010:27). Detta system har med stor sannolikhet bidragit till Ortegas och FSLNs massiva valsegrar i det nationella valet 2011 då FSLN fick 2/3 majoritet i parlamentet (Puig 2013). 2014 röstades förändringar av konstitutionen enkelt igenom i parlamentet och stärkte partiets betydelse genom att tilldela partiet laglig rätt att direkt påverka familjer, skola och kommuner med regimens politik och socialistiska värderingar (Rogers 2013).

I Venezuela har rörelsen varit av större betydelse än partiet. Partiet Movimiento Quinta República (MVR), sedan 2008 Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV), skapades som instrument för valet 1998. Men Chávezs koalition Polo Patriótico (PP) fick ingen majoritet i parlamentet (Raby 2006:144,158-159;PSUV). Efter sin valseger skapade Chávez omgående så kallade *Bolivarian Circles* med syftet att sprida sin rörelse. Grupper av 15 personer skulle skapas över hela samhället för att diskutera rörelsens ideologi och sociala förändring av samhället. Via denna form enade Chávez människor från olika sociala rörelser och med olika partitillhörigheter eller partilösa för att få sin koalition att växa. Chávez kritiserade starkt den traditionella partiverksamheten och pekade på Sovjets misslyckande med sitt kommunistiska parti som blev korrupt, maktgalt och glömde sina principer. Istället ville han ena människor, partier och sociala rörelser i en större koalition som symboliserade hans rörelse och bolivarianska revolution (Raby 2006:165;Burbach m.fl 2013:75). För att väcka nytt liv i denna koalition inför valet 2012 utvecklades PP till Gran Polo Patriótico (GPP) (ibid). Liknande Ortegas CPC införde Chávez Communal Councils som formellt hade motsvarande syfte som CPC i Nicaragua men som i själva verket har fungerat mer som ett politiskt maktinstrument för ledaren samt för att skapa stöd för sin rörelse bland invånarna (De la Torre 2013:32).

Morales har liksom Chávez främst fokus på rörelsen istället för partiet för att konsolidera sin makt. Evo Morales har som Bolivias första president med rötter från ursprungsbefolkningen lyckats ena en massiv majoritet av folket (De la Torre 2013:34). För första gången har ursprungsbefolkningen getts samma rättigheter som den övriga befolkningen och har kunnat enas under Morales parti MAS. På liknande sätt som för Chávez är partiet ett politiskt

instrument för Morales rörelse och andra rörelser. Eftersom olika rörelser förenats hos partiet MAS har det fått ett massivt inflytande och innehar 2/3 av parlamentet (Uggla 2010:209). Partiet har tagit upp ledare från gräsrotsorganisationer och rörelser till partiet för skapa representation samt legitimitet och möjlighet att vid lugna tider låta partiet styra (Kennemore & Weeks 2011:270). Vid sämre tider, exempelvis starkt oppositionellt motstånd eller missnöje bland rörelserna, har Morales använt sig av CONALCAM (Coordinadora Nacional por el Cambio). En institution för att ena rörelserna och mobilisera folket igen för att göra samhällsförändringar till en gemensam sak mellan honom, MAS och folket (De la Torre 2013:35). Schilling-Vacaflor menar att Morales har lyckats tilldela sitt parti en hegemoni under vilken rörelserna enas och maskerar därmed partiets egentliga makt genom att vända sig till rörelser och använda en form av ”vi-retorik” (2011:11). Denna kraft har vuxit enormt och oppositionen lämnas maktlös vid sidan av.

2.2.8 Kontroll – Konstitutionella förändringar

Ortega, Chávez och Morales har alla infört nya konstitutioner eller gjort stora förändringar i den befintliga. Flertalet punkter har förändrats för att de tre presidenterna ska säkra sin makt och kontroll. Ortega införde aldrig en ny konstitution utan har ständigt gjort förändringar. De mest omfattande förändringarna ratificerades 2014 (Rogers 2014). 2000 infördes en ny vallag som sänkte nivån för att bli vald till 35 % så länge 5 % avstånd hölls gentemot närmaste presidentkandidat. Eftersom den liberala oppositionen var splittrad blev sänkningen till 35 % direkt avgörande för Ortegas återkomst till makten 2006 (McConnell 2007:83). Puig framhåller några olika förändringar som Ortega gjort för att stärka sin makt sedan sin återkomst. Den första förändringen var ett dekretbeslut i januari 2010 som innebar att Ortega såg till att ett antal personer som innehade poster i regeringen, högsta domstolen samt ”Supreme Electoral Council” fick sitta kvar trots att deras mandat var på väg ut och fick viktig betydelse för kommande val. Den andra var att högsta domstolen tillät Ortega att bli omvald en tredje gång som president trots att konstitutionen enbart tillät två mandatperioder. En tredje förändring var att ett antal motstridiga borgmästare byttes vilket stärkte FSLNs fäste i landets kommuner (Puig 2013:275). I med den stora valseger som Ortega och FSLN uppnådde 2011 kunde omfattande förändringar av konstitutionen röstas igenom i januari 2014. Detta gjordes för övrigt i parlamentet och inte via folkomröstning. Förändringarna upphävde begränsningen för presidentens omvalbarhet liksom att gränsen på 35 % måste uppfyllas. Presidenten tilldelades möjligheten att styra via dekret samt att tillsätta militära generaler på regeringsposter. Reformerna ämnade också legitimera de poster inom regering, domstol och ”Supreme Electoral Council” som innehölls av personer som vars mandat egentligen gått ut. Partiet FSLN tilldelas laglig makt att sprida dess värderingar i skolor och familjer. Likaså skrevs socialistiska ideal och kristna värderingar in som principer för Nicaragua i konstitutionen (Rogers 2013).

Venezuelas nya konstitution röstades igenom via en folkomröstning och förlängde presidentmandatet till sex år, tillät presidenten att bli omvald, gavs möjligheten att upplösa parlamentet vid särskilda omständigheter samt att presidenten tilldelades rätten att styra via

dekret. Omgående utnyttjade Chávez möjligheten till dekret och genomförde 49 dekretbeslut för att skynda på förändringen mot det nya socialistiska samhället (Raby 2006:164; Burbach m.fl 2013:53;Constitutionnet). Dessutom skapades ett nytt enkammarparlament, ny högsta domstol och ny ”Supreme Electoral Council”. Högsta domstolen tillät den konstituerande församlingen att upplösa de övriga två institutionerna samt upphävde samtliga kommunala val och tilldelade församlingen betydligt högre makt än övriga institutioner som sedan utnyttjades för att upplösa även högsta domstolen (Constitutionnet). Efter att konstitutionen röstats igenom hölls nya val 2000 och Chávez och hans koalition blev än mer framgångsrika än i valet 1998 både nationellt och kommunalt (Raby 2006:163). 2007 försökte Chávez få igenom ytterligare förändringar men röstades ner i en folkomröstning. Vissa av dessa förändringar gjordes ändå, via dekret, så som att skapa en milis, vid sidan av militären, under presidentens befäl. En annan var att upphäva hindret för att bli omvald obegränsat antal gånger (Casal 2013:131,133;Burbach m.fl 2013:68). Detta gör Venezuela tillsammans med Nicaragua till de enda länderna i Latinamerika som tillåter presidentens obegränsade omvalbarhet (Zovatto 2014).

Arbetet med den nya konstitutionen i Bolivia var tumultartat. Upplopp utbröt i samband med att oppositionen uteslöts från delar av förhandlingarna och det hela slutade med att några omkom. Men det hindrade inte uppkomsten av den nya konstitutionen som tilldelade Morales möjligheten att bli omvald samt att den innevarande mandatperioden inte skulle räknas. I relation till ett beslut taget av högsta domstolen har Morales beviljats möjligheten att ställa upp en tredje gång 2014, vilket skulle göra honom till landets längst sittande president någonsin (Colburn & Trejos 2010:14;Zovatto 2014). Under Morales första mandatperiod saknade MAS majoritet i parlamentet varpå många politiska förändringar gjordes via presidentdekret (Schilling-Vacaflor 2011:7). I stil med Venezuela gjordes även ett antal höga institutioner om, så som högsta domstolen och konstitutionsdomstolen, varpå dessa var inaktiva under det sista året innan den nya konstitutionen implementerades. Den nya konstitutionen medförde att dessa poster skulle politiseras och tillsättas via direkta folkliga val. Detta gynnade i slutändan Morales och MAS i med deras stora folkliga stöd (Ugglå 2010:208).

2.2.9 Kontroll – Media

Bolivias media har sedan Morales tillträde rankats som delvis fri. Konstitutionen säger att innehållsrestriktioner kan göras ifall media inte främjar de etiska, moraliska och samhälleliga värderingar som landets multikultur utgör. 2010 infördes en lag mot all form av rasism och diskriminering och kan leda till fängelse och stängning av verksamhet, vilket har lett till en bredare själv censur. Morales har själv emellanåt utnyttjat denna lag för att driva domstols mål mot nyhetsbyråer. Förbud har också införts mot medial bevakning av val till högsta domstolen och straffmöjligheter för ärekränkning. Via en ny telekommunikations lag ska 33 % av all radio- och tv-sändning tilldelas regeringen och utan att bekostas. På sociala medier utförs statlig bevakning av de som uttrycker sig negativt. Privat ägd media är däremot vanligt. (Freedomhouse 2013a).

Precis som i Bolivia rankas Nicaraguas media som delvis fri, vilket den gjorts sedan Ortegas återkomst. Ortega har gett klara fördelar i form av information och fria spelregler för regimlojala medierapportörer. Övriga exkluderas och förhindras rapportera i media varpå självcensur är vanligt. Regimen är inte sen med att stänga mediebyråer som allvarligt anklagar regeringen och trakasserier av journalister från både privata och statliga håll har förekommit. Spridning av tidningar har förhindrats genom höga skatter på import av bläck och papper. Television begränsas genom att hälften ägs av Ortega och andra hälften av en regimvänlig mexikansk mediemogul. Internet har än så länge lämnats utan restriktioner (Freedomhouse 2013b).

Venezuelas media har sedan 2003 rankats som icke fri och staten utövar en stor kontroll av nyhetsflödet och kräver godtyckliga licenser. Genom institutionen CONATEL (Comisión Nacional de Telecomunicaciones de Venezuela) övervakas, utreds, döms och stängs privatägd media som inte följer lagarna. Media som inte respekterar myndigheterna, skapar hat och innehåller våld, vilket är svårt i ett av världens våldtätaste länder, förbjuds. Dessutom måste samtliga radio- och tv-kanaler sända regeringens utsändningar vilka ofta dyker upp obestämt. Som i de andra länderna förhindras oppositionella journalister tillgång till en stor del information och trakasserier har varit vanligt förekommande (Freedomhouse 2013c).

3. Slutsats

För att sammanfatta hur dessa tre regimer konsoliderat sin maktställning är det noterbart att samtliga eftersträvat legitimitet via återkommande demokratiska val. Valen har emellanåt kritiserats för valfusk men den främsta orsaken är troligen att utformningen av de politiska systemen har gynnat innevarande makthavare. Den ”rätta” demokratin känns som ett svagare legitimitetskort. Nog för att ”more democratical but less liberal” (Raby 2006:50-51) kan stämma så är frågan om inte den förbättrade demokratin för folket införts på lokal nivå medan den förbättrade demokratin för regimen har införts på nationell nivå. Vilket innebär att regimerna stärkt sin makt via direktval samt politisering och kontroll av institutioner, samtidigt som kommunikationen lokal-regional-nationell förblivit topp-down och att folkets delaktighet lokalt isolerats som just lokal. En annan stark legitimitetsfaktor är 21st Century Socialism. Propagandan mot nyliberalism och imperialism samt statens ökade inflytande och kontroll över marknaden är betydelsefulla områden för regimerna. Samtidigt har folkets krav på sociala program genomförts vilket fått stödet att öka. De liberala partiernas kollaps och oförmåga till ny mobilisering är tydligt i samtliga fall. Chávezs och Morales partier har legitimerats främst via sin och andra rörelser och därmed format sina partier som starka politiska instrument. Ortega var inledningsvis mindre framgångsrik att ena folket under sitt parti men har med partiets samhällsnärvaro lyckats. Partiet innefattar även en stor del historisk symbolism sedan revolutionen 1979. De populistiska inslagen har fungerat som legitimitetsfaktor för samtliga tre regimer. De politiska och sociala förändringarna av populistisk karaktär har bidragit till ett stort utökat stöd. Likaså har ledarnas karisma, nära anknuten till den anti-imperialistiska retoriken, varit klart påtaglig för regimernas legitimitet och folklig mobilisering, om än av något mindre betydelsefull i Nicaraguas fall.

Angående kontrollområdena liknar militärens roll främst Finers military-supportive, alltså att den utgör ett stöd för regimen och dess politik men utan att styra. Omfattande arbete har gjorts för att skapa nära band och ömsesidig respekt mellan militären och befolkningen. Nicaragua har dock tagit ett steg längre och möjliggjort för generaler i regeringen. Däremot har det inte gått så långt att militären styr, men klart är att de därmed getts möjlighet till inflytande. Regimpartiernas enorma stöd i dessa länder har lett till att de inte behöver ta hänsyn till oppositionen varpå associationer med en enparti stat uppstår. Men regimerna har inte på något sätt försökt stänga, förtrycka eller förbjuda andra partier. Därmed finns vissa likheter med Huntingtons modell exclusionary one-party system men med betoning på att systemet består av ett starkt dominerande parti snarare än att de är enparti stater. Utvecklingen till ett starkt dominerande parti anknyts till det tredje kontrollområdet där de politiska systemen anpassats för att gynna den sittande regimen och underlättat för regimpartierna att sitta kvar. Likadant gäller för presidentposterna som förlängts, förstärkts och vars omvalbarhet underbyggts av de förändrade systemen. Tydligt är hur politisering av vissa

institutioner blivit avgörande. Presidentrollerna liknar främst charismatic typen samt med vissa inslag av prophetic eftersom de eftersträvar att anpassa samhället efter en socialistisk ideologi. Skillnaden är dock att 21st Century Socialism är en socialism under utveckling vilket gör dess ideologiska mål otydligare.

Hur skulle dessa stater kunna benämnas? Klara likheter finns med delegative democracy. Samhällstyperna, vägen till makten via demokratiska val och stävan efter stor majoritet för att uppnå statusen som utvald av folket samt makt via dekret överensstämmer. Men dessa regimer strävar efter att behålla sin makt legitimt via demokratiska val. Därför behöver de folkets stöd varpå även övriga institutioner behöver respekteras. För att lättare respektera dem förändrar regimerna de institutioner som är avgörande för framförallt valen. Detta överensstämmer inte helt med delegative democracy eftersom ledaren hellre ignorerar övriga institutioner och styr som denne behagar. Trots förändringarna behöver dock inte deras makt vara för evigt. Chávez bortgång och Maduros svagare valresultat är ett tydligt tecken på att förändringar kan ske.

Dessa regimer skulle därmed kunna framställas som *demokratiska diktaturer* som behåller makten via stort folkligt stöd i återkommande demokratiska val och styr därefter med kontroll över viktiga institutioner och med ignorans mot att en demokratisk grundtanke som maktskiften skulle vara bra. Den främsta likheten från delegative democracy är statusen att vara utvald av folket för att driva ett nytt projekt framåt. Detta nya projekt är en ny form av socialism som både ska vidareutvecklas och uppfyllas. Ledarna anser sig valda av folket för att genomdriva projektet. Behovet av att försäkra sig om en lång och kontrollerad makt blir därför viktigt.

I denna demokratiska diktatur kontrolleras makten via ett samspel av studiens analyserade kontrollområden och domineras inte bara av ett. Militären står i nära relation till regimen och stödjer dess politik men utan att ha någon direkt makt att styra. Banden mellan militär och befolkning är viktiga att uppnå för regimen. Partiet strävar efter att dominera det partipolitiska systemet där oppositionen ska ges så lite utrymme som möjligt till påverkan. Partiet utövar däremot inget förtryck. Ute i samhället stärks partiet av massmobilisering av folket samt rörelser som strävar efter liknande mål. Partiet och regimen behöver därför försäkra sig om och vinna deras stöd på olika sätt. Dessa sätt uppfyller presidenten, vars roll är den ledande och starkaste figuren som med karisma enar och mobiliserar folket samt rörelser till att stötta denne och sitt parti. Dessutom använder presidenten tillsammans med sitt parti en politik med påtagliga tendenser av populism för att upprätthålla stödet. Presidenten ser till att förändra konstitutionen till sin fördel och säkra sin makt för en längre framtid. Till sin hjälp kontrolleras delar av landets media där regeringen tar stor utrymme. Nedstängning av media är förekommande och möjligheten till att begränsa oppositionen uppfylls.

Referenser

Litteratur

- Anderson, Leslie E & Dodd, Lawrence C, 2009: "Nicaragua: Process Amid Regress" i *Journal of Democracy*, vol.20, nr. 3, s. 153-167. Baltimore: The Johns Hopkins University Press
- Bay, Kelly 2010: "The Return of the Left in Nicaragua: Citizen Power Councils, Pro- Poor Social Services and Regime Consolidation" *Conference Papers – American Political Science Association*, s.1-45. Washington DC: American Political Science Association
- Brooker, Paul, 2000: *Non-Democratic Regimes*. Basingstoke: Macmillan Press LTD
- Burbach, Roger, m.fl. 2013: *Latin America's Turbulent Transitions*. Winnipeg: Fernwood Publishing
- Cameron, Maxwell A m.fl 2012: "Voice and Consequence: Direct Participation and Democracy in Latin America" i *New Institutions for Participatory Democracy in Latin America*, red. Cameron, Maxwell A, m.fl. s. 1-20. New York: Palgrave Macmillan
- Casal, Jesús, María, 2013: "The Constitutional Situation in Venezuela: The Construction of a Socialist State" i *Politeja*, vol. 24, s. 127-140. Krakow: Ksiegarnia Akademicka
- Chasteen, John Charles, 2003: *Latinamerikas historia*, svensk titel, översättning: Ulf Gyllenhak. Originaltitel: *Born in Blood and Fire. A Concise History of Latin America*. [2001] Lund: Historiska Media
- Colburn, Forrest D. & Trejos, Alberto, 2010: "Democracy Undermined: Constitutional Subterfuge in Latin America" i *Dissent*, vol. 57, nr. 3, s. 11-15. Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- Foster, John Bellamy, 2010: "Foreword" till Harnecker, Marta: "Latin America and Twenty-First Century Socialism: Inventing to Avoid Mistakes" i *Monthly Review: An Independent Socialist Magazine*, vol. 62, nr. 3, s. 3-17
- Harnecker, Marta, 2010: "Latin America and Twenty-First Century Socialism: Inventing to Avoid Mistakes" i *Monthly Review: An Independent Socialist Magazine*, vol. 62, nr. 3, s. 3-86. New York: Monthly Review Foundation
- Huntington, Samuel P, 1991: *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press

- Ibpus, 2007 (USA International Business Publications): *Nicaragua Mineral and Mining Sector Investment and Business Guide*, Washington DC: International Business Publications
- Kennemore, Amy & Weeks, Gregory, 2011: "Twenty-First Century Socialism? The Elusive Search for a Post-Neoliberal Development Model in Bolivia and Ecuador" i *Bulletin of Latin American Research*, vol. 30, nr. 3, s. 267-281. Oxford: Blackwell Publishing
- McConnell, Shelley A. 2007: "Nicaragua's Turning point" i *Current History*. Vol, 106, nr. 697, s. 83-88. Philadelphia: Current Hist Inc
- Muhr, Thomas, 2013: "Optimism Reborn. Nicaragua's Participative Education Revolution, the Citizen Power Development Model and the Construction of '21st century socialism'" i *Globalisation, Societies and Education*, vol. 11, nr.2, s. 276-295. London: Routledge
- O'Donnell, Guillermo A, 1994: "Delegative Democracy" i *Journal of Democracy*. vol. 5, nr. 1, s. 55-69. Baltimore: The Johns Hopkins University Press
- Perla, Jr. Héctor & Cruz-Feliciano, Héctor, 2013: "The Twenty-First-Century Left in El Salvador and Nicaragua: Understanding Apparent Contradictions and Criticisms" i *Latin American Perspectives*. vol. 40, nr. 3, s. 83-106. Thousand Oaks: Sage publications Inc
- Puig, Salvador Martí, 2013: "Nicaragua: La Consolidación de un Régimen Híbrido" i *Revista de Ciencia Política*, vol. 33, nr. 1, s. 269-286. Santiago de Chile: Universidad Católica de Chile
- Raby, D.L. 2006: *Democracy and Revolution*. London: Pluto Press
- Rodríguez, José Luis Exeni, 2012: "Elusive Demodiversity in Bolivia: Between Representation, Participation, and Self-Government" i *New Institutions for Participatory Democracy in Latin America*, red. Cameron, Maxwell A, m.fl. s. 207-230. New York: Palgrave Macmillan
- Schilling-Vacaflor, Almut, 2011: "Bolivia's New Constitution: Towards Participatory Democracy and Political Pluralism?" i *European Review of Latin American and Caribbean Studies* nr. 90, s. 3-22. Amsterdam: CEDLA
- Siotos, Modestos, 2013: "Social Movements and Development in Bolivia" i *Hydra – Interdisciplinary Journal of Social Sciences*. vol. 1, nr. 1, s. 51-60. Edinburgh: University of Edinburgh
- Tatar, Bradley, 2009: "State Formation and Social Memory in Sandinista Politics" i *Latin American Perspectives*, vol. 36, nr. 5, s. 158-177. Thousand Oaks: Sage publications Inc
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007: *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB
- Uggla, Annika Mokvist, 2010: "Bolivia: un Año de Consolidación" i *Revista de Ciencia Política*, vol. 30, nr. 2, s. 191-211. Santiago de Chile: Universidad Católica de Chile

Internetkällor

- El Envío: "Crónica de una reforma anunciada" i *Revista Envío*. Tillgänglig: <http://www.envio.org.ni/articulo/4774> Publicerad: 2013-12. Hämtad: 2014-05-11
- Forero, Juan, 2012: "Latin America's New Authoritarians" i *Washington Post*. Tillgänglig: http://www.washingtonpost.com/world/the_americas/2012/07/22/gJQAMdtD3W_story.html Publicerad: 2012-07-23 Hämtad: 2014-04-29
- Foxnews: "5 Military Officers Convicted of Genocide in Bolivia: Two Ministers Guilty of Complicity" i *Foxnews Latino* Tillgänglig: <http://latino.foxnews.com/latino/news/2011/08/31/5-military-officers-convicted-genocide-in-bolivia-two-ministers-guilty/> Publicerad: 2011-08-31 Hämtad: 2014-05-05
- Fuentes, Federico, 2011: "Bolivia Fights for Sovereignty Over Military" i *Green Left Weekly* Tillgänglig: <https://www.greenleft.org.au/node/48426> Publicerad: 2011-08-07 Hämtad: 2014-05-13
- García, Jacobo G & Lozano Daniel 2012: "Hugo Chávez, reelegido presidente de Venezuela con el 54.42 % de los votos" i *El Mundo*. Tillgänglig: <http://www.elmundo.es/america/2012/10/08/venezuela/1349662893.html> Publicerad: 2012-10-08 Hämtad: 2014-05-08
- Martínez, Eugenio G, 2006: "Chávez Reelegido con 61 % de los Votos" i *EL Universal* Tillgänglig: http://www.eluniversal.com/2006/12/04/elecc_art_98649 Publicerad: 2006-12-04 Hämtad: 2014-05-16
- Rogers, Tim, 2010: "Sandinistas Advance de facto Rule in '10" i *The Tico Times*, Tillgänglig: <http://www.ticotimes.net/2010/12/23/sandinistas-advance-de-facto-rule-in-10> Publicerad: 2010-12-23 Hämtad: 2014-05-13
- Rogers, Tim, 2013: "Sandinistas Aim to Change Nicaragua's Political System" i *The Nicaragua Dispatch*. Tillgänglig: <http://nicaraguadispatch.com/2013/11/sandinistas-aim-to-change-nicaraguas-political-system/8320/> Publicerad: 2013-11-05. Hämtad: 2014-04-29.
- Rogers, Tim, 2014: "Sandinistas Approve Constitutional Reforms in Second Vote" i *The Nicaragua Dispatch*, Tillgänglig: <http://nicaraguadispatch.com/2014/01/sandinistas-approve-constitutional-reforms-in-second-vote/> Publicerad: 2014-01-29 Hämtad: 2014-05-14
- Romero, Simon, 2008: "Recall Vote in Bolivia Seen as Win for Morales" i *The New York Times*. Tillgänglig: http://www.nytimes.com/2008/08/11/world/americas/11bolivia.html?_r=0 Publicerad: 2008-08-10 Hämtad: 2014-05-08
- Skynews: "Venezuela: Nicolas Maduro Elected President" i *Sky News*. Tillgänglig: <http://news.sky.com/story/1078222/venezuela-nicolas-maduro-elected-president> Publicerad: 2013-04-15. Hämtad: 2014-04-29

- Wallis, Daniel & Ellsworth, Brian, 2012: "Analysis: Venezuela's Maduro Channels Chávez, Lacks his Charisma" i *Reuters*, Tillgänglig: <http://www.reuters.com/article/2012/12/31/us-venezuela-chavez-maduro-idUSBRE8BU09G20121231> Publicerad: 2012-12-31 Hämtad: 2014-05-13
- Watts, Jonathan 2012: "Latin America's Income Inequality Falling, says World Bank" i *The Guardian*, Tillgänglig: <http://www.theguardian.com/world/2012/nov/13/latin-america-income-inequality-falling> Publicerad: 2012-11-13 Hämtad: 2014-05-10)
- Wilkinson, Tracy, 1994: "Military: Controversial General Finally Ready to Bow Out in Nicaragua" i *Los Angeles Times*, Tillgänglig: http://articles.latimes.com/1994-05-27/news/mn-62890_1_humberto-ortega Publicerad: 1994-05-27 Hämtad: 2014-05-13

Hemsidor

- Constitutionnet: International IDEA, "Constitutional History of Venezuela" Tillgänglig: <http://www.constitutionnet.org/country/constitutional-history-venezuela> Hämtad: 2014-05-14
- Freedomhouse 2013a: Freedom House, Bolivia, Freedom of Press. Tillgänglig: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2013/bolivia#.U3jE1dxyqos> Hämtad: 2014-05-18
- Freedomhouse 2013b: Freedom House, Nicaragua, Freedom of Press. Tillgänglig: <http://freedomhouse.org/report/freedom-press/2013/nicaragua#.U3Ti4Nxyqos> Hämtad: 2014-05-18
- Freedomhouse 2013c: Freedom House, Venezuela, Freedom of Press. Tillgänglig: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2013/venezuela#.U3jK29xyqos> Hämtad: 2014-05-18
- IWGIA: International Work Group for Indigenous Affairs, "Indigenous Peoples in Bolivia" Tillgänglig: <http://www.iwgia.org/regions/latin-america/bolivia> Uppdaterad: 2013 Hämtad: 2014-05-15
- Lindahl, Ylva 2014a: Landguiden, Bolivia, "Modern historia". Tillgänglig: <http://www.landguiden.se/Lander/Sydamerika/Bolivia/Modern-Historia> Hämtad: 2014-04-28
- Lindahl, Ylva 2014b: Landguiden, Nicaragua, "Modern historia". Tillgänglig: <http://www.landguiden.se/Lander/Nordamerika/Nicaragua/Modern-Historia> Hämtad: 2014-04-28
- Lindahl, Ylva 2014c: Landguiden, Venezuela, "Modern historia". Tillgänglig: <http://www.landguiden.se/Lander/Sydamerika/Venezuela/Modern-Historia> Hämtad: 2014-04-29

Noriega, Roger, 2014: American Enterprise Institute, "Nicaragua's Daniel Ortega: President-for-life?" Tillgänglig: <http://www.aei-ideas.org/2014/01/nicaraguas-daniel-ortega-president-for-life/> Publicerad: 2014-01-31 Hämtad: 2014-05-13

PSUV: Partido Socialista Unido de Venezuela, "Somos un Faro para América Latina y el Mundo" Tillgänglig: <http://www.psuv.org.ve/psuv/> Uppdaterad: 2014-05-14 Hämtad: 2014-05-14

USstate: U.S. Department of State, "2013 Investment Climate Statement – Nicaragua" Tillgänglig: <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2013/204705.htm> Publicerad: 2013-02 Hämtad: 2014-05-11)

Zovatto, Daniel, 2014: International IDEA, "Reelection, Continuity and Hyper-Presidentialism in Latin America" Tillgänglig: <http://www.idea.int/americas/reelection-continuity-and-hyper-presidentialism-in-latin-america.cfm> Publicerad: 2014-02-12 Hämtad: 2014-05-14